Knjižničarske novice

Jana Mahorčič, Narodna in univerzitetna knjižnica

Razstavna dejavnost v Narodni in univerzitetni knjižnici: načrtovanje in izpeljava razstave

Izvleček
Razstave v Narodni in univerzitetni knjižnici predstavljajo pomemben del knjižnične dejavnosti in so skrbno načrtovane vnaprej. Organizacija razstave je zahteven proces, pri katerem je potrebno upoštevati nekaj ključnih korakov, če želimo, da je razstava dobro pripravljena. Članek osvetli te korake, kot primer pa prikaže postavitev razstave o Kajuhu, ki je bila na ogled v Razstavni dvorani Narodne in univerzitetne knjižnice med decembrom 2022 in majem 2023.

Ključne besede: NUK, organizacija razstave, Kajuhovo leto, nacionalna knjižnica, knjižnične razstave

Uvod
Različne knjižnične dejavnosti v Plečnikovi stavbi so poseben izziv, saj se na sorazmerno majhnem prostoru vsak dan srečujejo uporabniki čitalniških prostorov in drugih storitev knjižnice ter občasni obiskovalci, ki si želijo ogledati Plečnikovo arhitekturo v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK), ki tudi zaradi vpisa na Unescov seznam svetovne dediščine privablja vedno več turistov.

Poslanstvo NUK je zbiranje in varovanje zbirke pisne dediščine slovenskega naroda ter zagotavljanje dostopa do nje. Med temeljnimi nalogami NUK je prav tako promocija slovenske pisne dediščine in knjižnične zbirke, mednjo spada tudi organizacija razstav[1], ki pa drugače kot v galerijah in muzejih ne spada med primarne dejavnosti knjižnice. Kot navajata Ng-He in Gibbons (2021, str. 1–2), obiskovalci v knjižnice zahajajo predvsem zaradi gradiva in pridobivanja informacij ter jih dojemajo kot prostor, ki temelji na besedilu, in ne kot prostor za vizualne izkušnje.[2]

Kljub temu so razstave pomemben del knjižnice, saj omogočajo: vizualno predstavitev in promocijo gradiva, lažje obveščanje strokovne javnosti o novostih, sodelovanje z različnimi strokovnjaki in institucijami, ki sooblikujejo razstave, ter večjo vključenost obiskovalcev.

Poleg pozitivnih učinkov, ki jih prinašajo razstave, se institucija srečuje tudi z negativnimi: med njimi so omejene kadrovske in finančne zmogljivosti, ki vplivajo na postavitev razstave, motnje za študij ter večja možnost poškodb izjemno dragocenega gradiva. Knjižnica tako ves čas išče ravnotežje med dvema pomembnima nalogama – varovanjem/hranjenjem in promocijo gradiva.

Razstavna dejavnost v Plečnikovi zgradbi poteka od leta 1948, ko sta bili na ogled prvi dve razstavi,[3] med najbolj odmevnimi pa je bila predstavitev Brižinskih spomenikov leta 2004.[4] V letu 2020 je organizacijo razstav knjižničnega gradiva NUK prevzela novoustanovljena Služba za prireditve in odnose z javnostmi (SPOJ).

Razstave v NUK pripravljamo na treh oziroma štirih lokacijah v knjižnici: v Plečnikovem hodniku in Kavarni NUK (ki se med seboj povezujeta in običajno predstavljata eno razstavo), avli pred Veliko čitalnico ter Razstavni dvorani,[5] kjer so na ogled osrednje razstave knjižnice. Preostale tri lokacije gostijo manjše, priložnostne razstave, ki se vsebinsko lahko povezujejo z osrednjo razstavo, ni pa nujno.

Prispevek je namenjen osnovnemu prikazu delokroga priprave razstav, s posebnim poudarkom na razstavi, ki smo jo pripravili ob praznovanju Kajuhovega leta 2023.

Pomen razstav za knjižnico
Nekdanji ravnatelj NUK, Jaro Dolar, je pred 45 leti zanimivo osmišljal razstave v NUK. Na začetku se je zadržano spraševal: »*Ali imajo take razstave sploh kak smisel, ali nekega avtorja resnično predstavijo, ali sploh lahko zbudijo zanimanje zanj — ali pa je vse skupaj samo prestiž, samo zato tu, da lahko v statistiki zapišemo nekaj številk več?*« (Dolar, 1977, str. 139). Ob koncu pregleda knjižnih razstav v letu 1977 je vendarle zaključil z optimistično mislijo, da je

prepričan, *da je tistih, ki po taki razstavi sežejo po knjigi, toliko, da je trud z njo poplačan* (Dolar, 1977, str. 141).

Organizacija razstav, orodja, načini prikaza in popularizacije so se v marsičem spremenili in nadgradili, osnovna namena posredovanja kulturnih dobrin ter predstavljanja gradiva in dejavnosti knjižnice pa ostajata enaka.

Načrtovanje razstave
Vsaka izmed treh razstav v Razstavni dvorani zahteva tehten premislek in dosledno upoštevanje sosledja korakov pri organizaciji:[6] vsebina razstave, način postavitve (razstavni prostor), finančni okvir razstave, čas postavitve in trajanja razstave, komu je namenjena (ciljna publika) in načrt promocije. Vsakega izmed teh korakov bomo podrobneje opisali v naslednjih točkah. Z upoštevanjem posameznih korakov lahko prihranimo tudi čas in se izognemo nepotrebnemu stresu pri postavljanju razstave.

1. Temelj razstave je kakovostna vsebina, ki praviloma prihaja iz bogate knjižnične zbirke NUK in jo lahko zagotovijo le poznavalci posameznega področja oz. tematike. Vsebino razstav predlagajo sodelavci NUK, vezana pa je na posamezne obletnice, v skladu s katerimi Vlada Republike Slovenije razglasi določeno leto (npr. Plečnikovo leto, Kajuhovo leto), na novo pridobitev (npr. zapuščina ilustratorke Melite Vovk) ali na sodelovanje pri različnih projektih sodelavcev z drugimi institucijami in strokovnjaki (npr. priprava znanstvenih monografij Kartografski zakladi slovenskega ozemlja ter Slovenci in cesarska cenzura od Jožefa II. do prve svetovne vojne).

2. Razstavni prostor pripoveduje zgodbo na več načinov: kombinacijo slikovnih reprodukcij in besedila, ki so umeščeni vzdolž sten, dopolnjujejo vitrine.
Ker je pri postavitvi razstave izjemno pomembno, da razstavljeno gradivo ostane nepoškodovano in nedotaknjeno, moramo za to poiskati ustrezne rešitve. Nekaj gradiva je razstavljenega praviloma v vitrinah – število vitrin v prostoru se spreminja, odvisno od tega, koliko elementov bi avtor(ji) rad(i) izpostavil(i), nekaj pa v posebnih stoječih vitrinah.[7] Razstavna dvorana ima luči s senzorji, kar omogoča, da so razstavljeni predmeti v popolni temi, kadar si nihče ne ogleduje razstave. Tako ustrezno sledimo načelom trajnega hranjenja gradiva, ki ga hranimo v NUK. Poleg osvetljenosti prostora moramo poskrbeti tudi za ustrezno temperaturo in stopnjo vlage, kar lahko zagotovimo s klimatsko napravo. Vse to je usklajeno s kolegi z Oddelka za restavriranje in zaščito gradiva, ki so naši nepogrešljivi sodelavci pri vsaki postavitvi. Sodelavci gradivo pred razstavo pregledajo in pripravijo ter določijo pogoje razstavljanja (stopnja osvetlitve, temperatura in stopnja vlage v prostoru). Pri zagotavljanju primernih pogojev je nepogrešljivo sodelovanje Službe za tehnično vzdrževanje in investicije.

3. Pri postavljanju razstave so pomemben del finančna sredstva, ki jih opredelimo že ob koncu leta, ko se sprejema finančni načrt za naslednje leto. V finančni okvir razstave so zajeti naslednji stroški: natisi reprodukcij gradiva in besedila, prevod besedila, plakati, ki visijo vzdolž stene z okni, promocijski material, odprtje razstave (nastopajoči, pogostitev) in promocija na družbenih omrežjih.
Stroške poskušamo čim bolj optimizirati: leta 2021 smo iz investicijskih sredstev pridobili ploter (tj. velikoformatni tiskalnik), s čimer smo znižali stroške in skrajšali čas tiskanja reprodukcij. Tako nismo več odvisni od zunanjih izvajalcev. Slednji nam natisnejo le tisto, česar sami ne moremo (npr. transparente ali večje plakate). Kot je že bilo omenjeno, je večina gradiva del knjižnične zbirke NUK in le manjši del gradiva pridobimo iz drugih ustanov (kadar je to potrebno), zato so logistični in zavarovalni stroški minimalni ter ne nujno sestavni del vsake razstave. Zaradi velikega števila turistov in obiskovalcev iz tujine je smiselno, da so razstave dvojezične, kar se je pokazalo tudi pri razstavi o Kajuhu, ki je bila predstavljena le v slovenskem jeziku. Prevod besedil je tako nujen sestavni del stroškov. Za promocijo na družbenih omrežjih namenimo le manjši del sredstev. Promocija razstave temelji na rednem in doslednem objavljanju ter dogovorih z zainteresiranimi novinarji in mediji.

4. Časovni okvir razstave je pomemben, saj so v ta del vključeni tudi različni oddelki NUK. Določi se ga že dobro leto vnaprej, ko se načrtuje letni program. Takrat stečejo prvi pogovori o vsebini z avtorji razstave, pripravi se osnutek razstave in opredelijo stroški. Dogovori za končno izvedbo razstave pa se začnejo nekaj mesecev pred njenim odprtjem.
Avtorji razstave se s sodelavci iz SPOJ, ki skrbijo za produkcijo razstave, pogovorijo o izvedbenem delu. Določijo se jasni roki, do kdaj oblikovalec razstave potrebuje gradivo (besedilo, fotografije) za oblikovanje razstave. Pri slikovnem gradivu je treba preveriti, ali je že vse digitalizirano v ustrezni resoluciji, oziroma se dogovoriti s sodelavci z Oddelka za digitalne vsebine, da (ponovno) digitalizirajo gradivo. Za postavitev razstave običajno potrebujemo približno 14 dni, zato je med dvema razstavama običajno vsaj dva do tri tedne razmika. Zadnji dan za ogled razstave je sobota, tako jo lahko v ponedeljek zjutraj že začnemo podirati. Tudi pri podiranju razstave sodelujejo sodelavci iz Službe za tehnično vzdrževanje ter z Oddelka za zaščito in restavriranje. Prav zato je zelo pomembno, da so datumi jasno določeni že dalj

časa vnaprej, da se lahko sodelavci z različnih oddelkov uskladijo.

5. Razstavna dvorana običajno gosti tri razstave na leto. Čas trajanja razstave je vezan na priporočila restavratorjev, koliko časa je gradivo lahko na ogled.[8] Čas odprtja prve razstave sega v konec preteklega leta (december) in se nadaljuje v novem letu. Zaključi se v maju, nato pa se naslednja razstava odpre v juniju in traja do jeseni. Zadnja razstava v tekočem letu se odpre v decembru in se nadaljuje v naslednje leto.

6. Pri izbiri teme razstave vedno mislimo na različne javnosti, ki obiskujejo knjižnico. Poleg uporabnikov, največ je študentov, knjižnico obiskujejo tudi različne šolske skupine (osnovno- in srednješolske), strokovna javnost in turisti. Uporabniki obiskujejo knjižnico vse leto, šolarji med šolskim letom, največ turistov pa je v poletnih mesecih. Vsem skupinam poskušamo razstavo čim bolj približati. Šolarjem v sklopu vodenega ogleda po knjižnici ponudimo tudi ogled razstave; razstava je dvojezična, zato je dostopna tudi tujejezičnim turistom; vsem obiskovalcem pa je enkrat na mesec na voljo tudi vodeni ogled po razstavi z avtorjem/avtorji razstave, zaradi česar ima razstava še posebno dodano vrednost.

7. Načrtovanje promocije se začne že pred odprtjem razstave. Za vsako razstavo pripravimo posebno spremljevalno gradivo, ki jo vizualno ter vsebinsko dopolnjuje (npr. ob razstavi Kartografski zakladi slovenskega ozemlja smo pripravili razglednice z izseki zemljevidov, razstavo o cenzuri je dopolnjeval neizdan časopis Slavinja, ki leta 1825 – zaradi cenzure – ni smel v tisk, lansko leto ob razstavi Plečnikova knjižnica: ustvarjena za vse čase smo pripravili brošuro v podobi fasade knjižnice ipd.).
Sestavni del razstave je posebna spletna stran, na kateri so zbrane vse informacije o razstavi (čas odprtja razstave, vsebina razstave, kolofon, datumi vseh vodenih ogledov z avtorji, gradivo za medije in spremljevalni dogodki).
Oglaševanje vključuje tudi pošiljanje obvestil/napovednika različnim spletnim stranem, pripravo gradiva za novinarje in predstavitev za novinarje na dan odprtja razstave, do katerega lahko vedno dostopajo tudi na spletni strani razstave. Seveda pa smo medijem na voljo tudi kadar koli v času trajanja razstave, saj pozornost, ki jo namenijo vsebinam z razstave, pomeni tudi širjenje dosega in (običajno) večjo obiskanost.
Pomemben del oglaševanja poteka prek družbenih omrežij, izbrane objave so tudi plačane. Pri objavah na omrežjih si prizadevamo redno objavljati, tako je en dan v tednu (običajno torek) namenjen objavi, ki prikazuje posamezne drobce razstave in vabi k ogledu. Posebej pripravimo še objavo pred vodenim ogledom z avtorjem razstave. Z rednim objavljanjem in občasnimi, s plačilom podprtimi objavami lahko zagotovimo večji doseg in s tem informiranje javnosti o aktualni razstavi.

Kajuhovo leto v NUK
Ker je 13. decembra 2022 minilo 100 let od rojstva partizanskega pesnika in narodnega heroja Karla Destovnika – Kajuha, je v ta namen Vlada Republike Slovenije na pobudo Ministrstva za kulturo leto 2023 razglasila za Kajuhovo leto (Ministrstvo za kulturo, 2022).

Praznovanju Kajuhovega leta smo se pridružili tudi v NUK. Sodelavci so pripravili različne vsebine, povezane s pesnikovim gradivom in delom, ki ga hranimo v NUK. Večina teh vsebin je v virtualni obliki in so zbrane v posebnem zavihku na spletni strani knjižnice *Kajuhovo leto* (digitalna zbirka Karel Destovnik Kajuh; spletna učilnica; prispevek Kajuhova zapuščina: konservatorsko-restavratorska dela), kjer so uporabnikom dostopne vse leto. V Razstavni dvorani pa si je bilo mogoče tudi ogledati razstavo *Čas življenja in čas smrti: Karel Destovnik – Kajuh (1922–1944)*.

»*S to razstavo smo želeli Kajuha umestiti tja, kamor sodi – med klasike slovenske literature. Tako da v prihodnje nobena politika ne bo več v dvomih, ali ga častiti ali ne. Kajti Kajuh ne pripada ne levim ne desnim, ne pripada samo Šoštanju in ne zgolj Sloveniji, ampak je pesnik upora evropskega formata*,« je dejal Vlado Vrbič, soavtor razstave (Lukanc, 2022).

Vsebinsko smo razporeditev razstave razdelili na štiri sklope: otroštvo, dijaška leta, Ljubljana in partizanska leta.

Slika 1: Razstava Čas življenja in čas smrti (foto: arhiv NUK)

Avtorja razstave in razstavljeni predmeti

Avtorja razstave sta bila Vlado Vrbič, dolgoleten direktor Knjižnice Velenje in neutruden raziskovalec Kajuha, ter mag. Marijan Rupert, skrbnik Rokopisne zbirke NUK. Glede na to, da smo razstavo odprli konec decembra, so prvi dogovori na to temo stekli že v poletnih mesecih. Ker je mag. Rupert sodelavec NUK, je bilo usklajevanje lažje, večino sestankov smo uskladili z njim.

Večji del gradiva, ki smo ga razstavili na razstavi, je del knjižnične zbirke NUK. Bogato gradivo iz Rokopisne zbirke NUK smo dopolnili s predmeti in gradivom, ki so nam jih posodili Knjižnica Velenje, Muzej novejše zgodovine Celje, Muzej Velenje, Vila Mayer iz Šoštanja ter imetniki zasebne zbirke Roka Cesarja, Ivanke Matič in avtorjev. Z vsemi institucijami in posamezniki smo se dogovorili glede prevzema, vračila, pogojev razstavljanja in drugih vidikov izposoje.

Razstava je bila izjemno bogata. Na ogled so bili med drugim postavljeni listki, ki sta si jih med poukom pisala Kajuh in njegov dober prijatelj Franc Primc, stol in pisalna miza, ki ju je uporabljal Kajuh, ter tudi znamenita in izjemno dragocena črna knjižica, ki jo je imel pri sebi, ko je padel.

Rdeča nit razstave sta bili dve uri: večja, stenska ura, ki je bila ena zadnjih stvari, ki jih je Kajuh videl pred smrtjo, ter manjša, ženska zapestna ura, ki je pripadala Silvi Ponikvar in jo je Kajuh imel pri sebi v plašču v času smrti. »*Obe sta v kontekstu razstave postali prispodoba minljivosti življenja, ki nam vsem odšteva sekunde do konca bivanja, hkrati pa vabita k razmisleku o neskončnem trajanju in nesmrtnosti v prostoru umetnosti, ki ga je Kajuh za vedno obogatil s svojo poezijo,«* pravi Rupert (Narodna in univerzitetna knjižnica, 2022).

Razstavo smo še dodatno obogatili z zvočnim posnetkom, ki je zajemal tri zvoke: bitje srca, veter in bitje ure. Zvok srca je simboliziral rojstvo in življenje, vetra Kajuhove zadnje dni med ofenzivo in ure odštevanje časa proti smrti. Tako smo skupaj s sodelavci pripravili povedno razstavo, ki je vključevala veliko Kajuhovih tiskanih in rokopisnih del, reprodukcije

fotografij in predmetov iz pesnikovega življenja ter del, katerih avtorji so dobili navdih pri njegovi osebnosti, delovanju in usodi. Simbolno sporočilo omenjenih elementov pa je zgodbo zaokrožilo v celoto.

Čas trajanja razstave in obiskovalci
Razstava je bila na ogled med 22. decembrom 2022 in 6. majem 2023. V tem času si je razstavo ogledalo nekaj manj kot 10.000 obiskovalcev. Med njimi so prevladovali šolarji in dijaki, a bilo je tudi precej tujih in domačih vsakodnevnih obiskovalcev ter kar nekaj zaključenih skupin strokovne javnosti. Glede na to, da je bila razstava odprta v zimskem in spomladanskem času, ko v Ljubljani še ni vrhunec turistične sezone, lahko govorimo o izjemno dobri obiskanosti razstave.

Med obiskovalci je med šolskim letom največ šolarjev in dijakov, ki pridejo na vodeni ogled knjižnice in tudi razstave, v poletnem času pa je med obiskovalci največ turistov. Poleg naštetih pa razstavo obiščejo tudi strokovna javnost (strokovnjaki, raziskovalci, knjižničarji iz drugih knjižnic ali zaposleni iz sorodnih ustanov) ter posamezniki, ki jih posamezna razstava še posebej zanima, zato vsak mesec pripravimo tudi vodeni ogled z avtorjem/avtorji razstave. Vodeni ogledi trajajo od pol ure do uro in pol, odvisno od velikosti skupine in zanimanja za tematiko. Zaradi narave Kajuhovih pesmi in njegove tragične usode so bili prav ti ogledi nekaj posebnega. Obiskovalci, ki jih je Kajuh v osebnem življenju močno pritegnil, so želeli izvedeti še več, obenem pa so na ogledu tudi sami citirali njegove pesmi. Ogled razstave o Kajuhu je bilo posebno čustveno doživetje za marsikoga. Skupno si je na 10 vodenih ogledih razstavo ogledalo 230 obiskovalcev.

Nabiranje novih znanj in izkušenj je pomembno tudi za samo organizacijo prihodnjih razstav. Vsaka razstava je sicer zgodba zase, a nekateri vidiki so pomembni na najsplošnejši ravni. Razstavo o Kajuhu je – glede na čas razstave (zima, zgodnja pomlad) – obiskalo več tujih turistov, kot je običajno za ta čas. Na podlagi njihovih želja smo sklenili, da moramo vsako razstavo, ne glede na čas razstavljanja, prevesti tudi v angleški jezik. Pri Kajuhu je bilo to sicer nekoliko težje izvedljivo, saj so bile osnovne celice razstave njegove pesmi, ki pa niso vse prevedene v angleščino. Poleg tega dodatni prevodi vplivajo tudi na finančni okvir programa razstave, časovne roke in oblikovanje. A vendar: ne glede na težave, povezane z zagotavljanjem prevoda za vsako razstavo, si je treba prizadevati za ustrezno oskrbo čim več obiskovalcev razstave, da zagotovimo ustrezno izkušnjo ogleda.

Promocija razstave
Promocija razstavne dejavnosti poteka na več ravneh, s ciljem da povečamo doseg razstavljenih vsebin ter da si čim več obiskovalcev razstavo tudi ogleda. Že razstavo samo je torej spremljalo dodatno informativno gradivo. Pripravili smo kuverte v rjavi barvi, kakršne so uporabljali v času Kajuha, ter vanje vložili manjšo brošuro z osnovnimi informacijami o razstavi, na prvo stran kuverte pa smo natisnili napis Kajuh in naključno izbrane verze njegovih pesmi.

Preostale promocijske dejavnosti so potekale na spletni strani NUK, na kateri je poseben zavihek Kajuhovo leto. Z orodjem za pošiljanje množičnih elektronskih sporočil smo v javnost vsebine pošiljali prek mesečnega novičnika ter po spletnih družbenih omrežjih (predvsem Facebook in Instagram (slika 1), v manjši meri tudi LinkedIn).

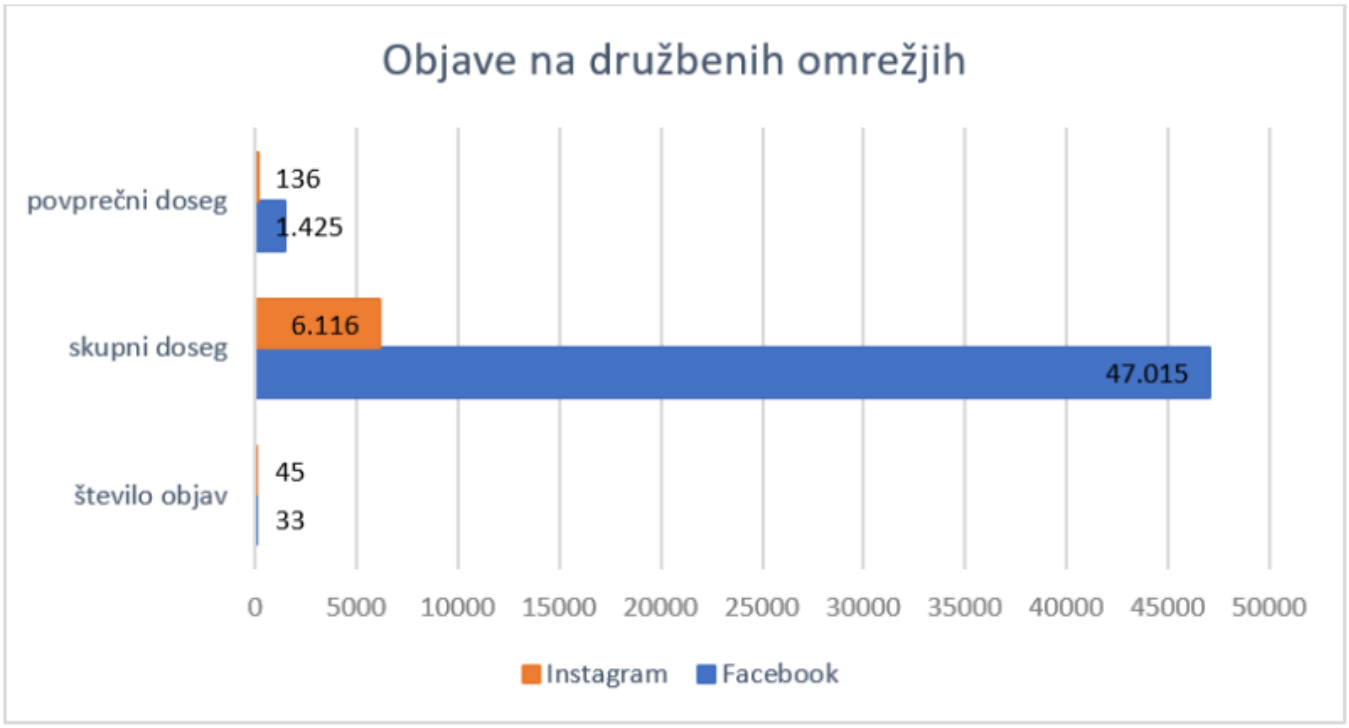

Slika 2: Objave na družbenih omrežjih

V letu Kajuha je bilo v medijih več zanimanja za njegovo življenjsko pot, tako je precej prispevkov v medijih vključevalo razstavo v NUK in/ali pogovor z avtorjema razstave (slika 2). Seveda pa večina razstav, ne glede na vsebino, nima takšne medijske pokritosti celoten čas odprtja.

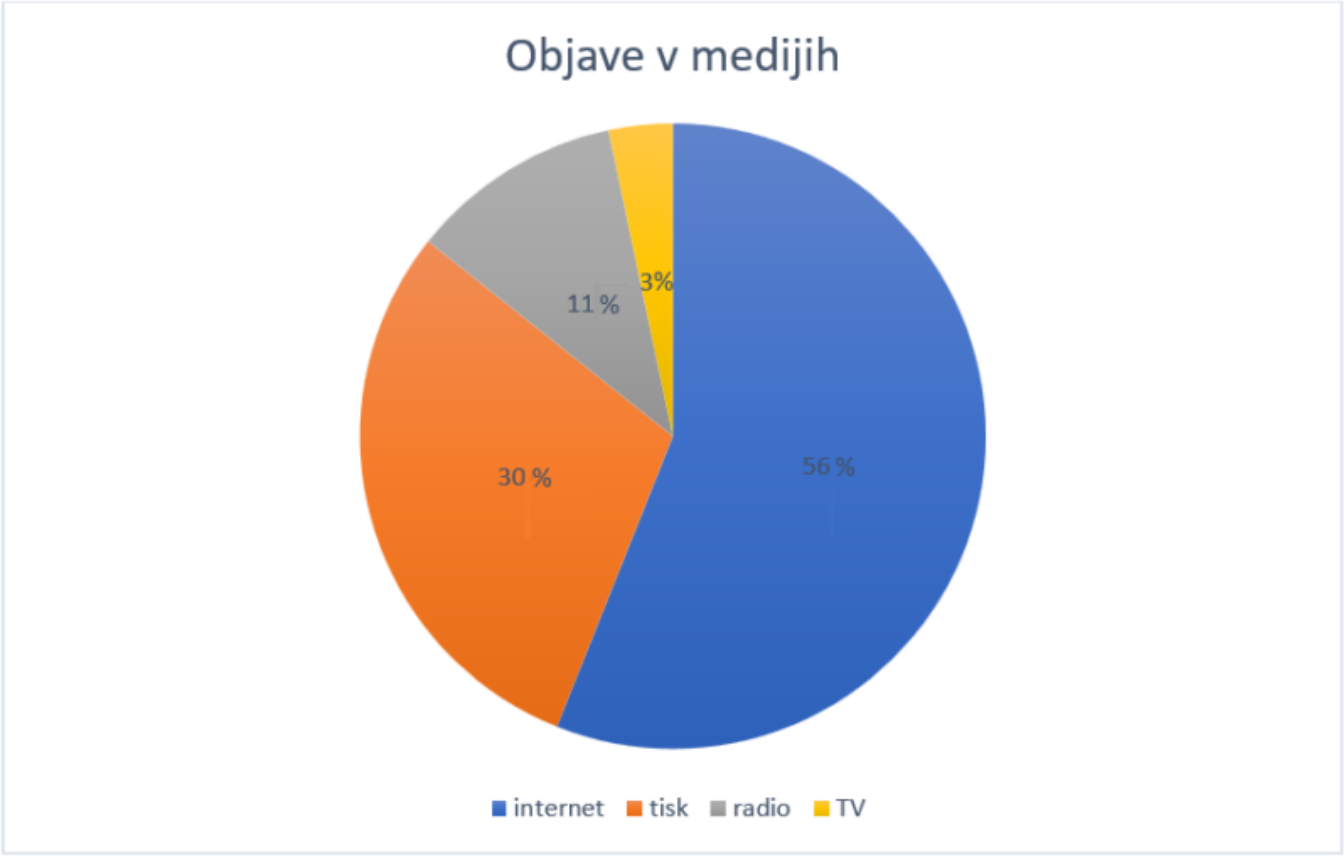

Slika 3: Skupno število objav je 91 (vir: Kliping)

Zaključek

Priprava razstave je vse prej kot lahka naloga, vendar je mnogo lažje izvedljiva, če pred začetkom dobro premislimo celoten potek. Kljub temu se lahko zgodi, da nastanejo nepredvidene okoliščine, na katere nimamo vpliva, a izrazito vplivajo na potek izvedbe (npr. nekaterih predmetov, ki bi jih radi razstavili, ne moremo dobiti, sprememba v količini in obsegu vsebin). Zato moramo biti pri izvedbi odprti tudi za spremembe in že pri snovanju razstave pustiti dovolj manevrskega prostora (tako pri časovnem kot tudi finančnem okviru), da lahko uspešno izpeljemo postavitev razstave. Zlasti je pomembno korektno sodelovanje vseh vpletenih: bibliotekarjev, restavratorjev, tehnične službe, službe za odnose z javnostmi ter morebitnih zunanjih strokovnjakov. Včasih je zaradi sprememb potrebnih več sestankov in usklajevanja, vendar naj nas to nikar ne odvrne od doseganja zastavljenih ciljev. Razstave so pomemben del knjižnične dejavnosti, saj omogočajo dodaten vpogled v delovanje knjižnice, jo približajo uporabnikom ter privabljajo nove in prihodnje uporabnike.

Viri in literatura

Digitalna knjižnica Slovenije. (2013). *Letno poročilo Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani: za leto 1948*. www.dlib.si/sh/5AB5E7A4

Dolar, J. (1978). Knjižne razstave v letu 1977. *Knjižnica 22*(1-2), str. 139-141.

Lukanc, T. (28. 12. 2022). Večni pogum večnega pesnika. *Dnevnik*. https://www.dnevnik.si/1043003823

Matassa, F. (2014). *Organizing Exhibitions: A handbook for museums, libraries and archives*. Facet Publishing.

Ministrstvo za kulturo. (27. 10. 2022). *Leto 2023 razglašeno za leto pesnika Karla Destovnika Kajuha*. https://www.gov.si/novice/2022-10-27-leto-2023-razglaseno-za-leto-pesnika-karla-destovnika-kajuha/

Narodna in univerzitetna knjižnica. (2022). *Čas življenja in čas smrti: Karel Destovnik – Kajuh (13. 12. 1922 – 22. 2. 1944)*. https://www.nuk.uni-lj.si/aktualno/razstave/2022/kajuh-cas

Ng-He, C. in Gibbons, Pi. (2021). *Exhibits and dispalys: a practical guide for librarians*. Rowman & Littlefield.

Sklep o ustanovitvi Javnega zavoda Narodna in univerzitetna knjižnica. (1998). *Uradni list Republike Slovenije št. 84/1998.* https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1998-01-4326/sklep-o-ustanovitvi-javnega-zavoda-narodna-in-univerzitetna-knjiznica

Vrnitev Brižinskih spomenikov: Iz NUK-a nazaj v München. (23. 6. 2023). https://www.rtvslo.si/kultura/knjige/vrnitev-brizinskih-spomenikov/131528

---

1. Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Narodna in univerzitetna knjižnica (Uradni list RS, št. 84/1998), 5. in 6. člen. [↩]
2. Ng-He, Carol, in Gibbons, Patti. 2021. *Exhibits and displays: a practical guide for librarians*. Rowman & Littlefield: London. [↩]
3. Na prvi razstavi, ki so jo odprli februarja, so predstavili slovenski tisk od osvoboditve do konca leta 1947, na drugi (odprli so jo decembra) pa Cankarjeve rokopise (Digitalna knjižnica Slovenije, 2013). [↩]
4. Ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo smo v NUK pripravili razstavo *Rojstni list slovenske kulture*, ki je na vpogled ponudila štiri pomembne dokumente: Brižinske spomenike (hrani jih Bavarska državna knjižnica v Münchnu), Celovški rokopis (hrani ga Koroški deželni arhiv), Čedadski rokopis (hrani ga Arheološki muzej v Čedadu) in Stiški rokopis (hrani ga NUK). V 34 dneh si je razstavo ogledalo 26.756 obiskovalcev (Vrnitev Brižinskih spomenikov: Iz NUK-a nazaj v München). [↩]
5. Prostor pred Razstavno dvorano spada med najlepše v stavbi. Bogat portal iz hotaveljskega kamna, ki obdaja vrata, spominja na zaveso, kar je Plečnik povzel po Semperjevi teoriji oblačenja – oblikovanje trdih elementov tako, da spominjajo na mehkejše tkanine. Kljuko vrat krasi živalska podoba (orel), nad lestencem pa lahko opazimo štiri lipove liste, simbol slovenstva in središče družbenega življenja v skupnosti. [↩]
6. Posamezni koraki so podrobneje opisani v knjigi *Organizing Exhibitions: A handbook for museums, libraries and archives* (Matassa, 2014). V tem prispevku bomo na konkretnem primeru predstavili nekaj korakov, ki jih

dosledno upoštevamo v NUK. [🔊]

7. Stoječe vitrine so unikatne in so bile narejene leta 2020, ko smo morali poiskati ustrezno rešitev za razstavljanje zemljevidov slovenskega ozemlja med 16. in 19. stoletjem. Zaradi starosti so ti zemljevidi še toliko občutljivejši na dnevno svetlobo, zato smo morali izdelati posebne stoječe vitrine z neodbojnim steklom in dodati senzorje, ki zaznajo gibanje, pri čemer se šele nato prižge luč. Te vitrine so izjemno uporabne tudi pri vseh nadaljnjih razstavah. [🔊]
8. Če gre za izjemno občutljivo in/ali dragoceno gradivo (npr. Prešernova Zdravljica), ga že pred odprtjem razstave nadomestimo z reprodukcijami. [🔊]